

จะวัดผล

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “นั่งสมาธิกำหนดดูลมหายใจไปด้วย ฟังธรรมไปด้วย จะปฏิบัติเจริญก้าวหน้าหรือไม่”

๑. ขณะที่นั่งสมาธิกำหนดดูลมหายใจไปด้วย ฟังธรรมไปด้วย กับนั่งดูลมเฉยๆ อย่างไรจะทำให้ธรรมะเจริญก้าวหน้าได้เร็วกว่ากันคะ

๒. ขอแนวทางการวัดความเจริญก้าวหน้าด้วยตนเอง เราจะวัดจากอะไรคะ ปฏิบัติภาวนามาพอสมควร เมื่อมีแรงกระทบ เช่น ญกว่ากล่าวแรงๆ ต่อหน้าคนมากๆ หรือมีเหตุการณ์อะไรมากระทบจิต แต่จิตไม่หวั่นไหว ไม่ทำให้จิตเกิดความยินดียินร้าย จิตนิ่งเฉยเป็นอุเบกขา อย่างนี้ถือว่าผลการปฏิบัติก้าวหน้าได้หรือยังคะ

ขอความเมตตาจากพระอาจารย์โปรดพิจารณาอธิบายให้ด้วยค่ะ กราบ
ขอบพระคุณ

ตอบ : ให้อธิบายนะ สิ่งนี้อธิบายทุกวัน สิ่งนี้อธิบายนี้อธิบายทุกวัน เพราะพื้นฐานพื้นฐานของการปฏิบัติ เราต้องมีพื้นฐาน ถ้าไม่มีพื้นฐานการปฏิบัติ เราจะปฏิบัติไปโดยสามัญสำนึก

ในโลกปัจจุบันนี้เขาบอกว่า เราเป็นชาวพุทธ การปฏิบัติเป็นปฏิบัติธรรมะในชีวิตประจำวัน ทุกคนก็คิดนะ ทุกคนก็ว่าเราปฏิบัติในชีวิตประจำวันมันก็ดี แต่ถ้าปฏิบัติจริงจัง เราต้องหาเวลา เราต้องปลีกวิเวกไป มันเป็นเรื่องที่ว่าเราแทบไม่มีโอกาสเลย

แต่ถ้าเราปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มันเป็นโอกาสที่เราปฏิบัติได้ แล้วธรรมะมันเป็นสาธารณะ ทุกคนมีสิทธิ์ แล้วทุกคนมีสิทธิ์ ทุกคนก็ต้องสามารถปฏิบัติได้ ฉะนั้น

เรามีอาชีพ เรามีหน้าที่การงานชีวิตประจำวัน เราปฏิบัติไปพร้อมกับชีวิตประจำวัน อันนี้มันเป็นประโยชน์กับเรา นี่เขาคิดกันอย่างนั้นนะ

แล้วถ้าไปปฏิบัติ จะหาความสงบสงัดไป เรายังไป ปฏิบัติเอาจริงเอางี้ ใช้อย่างนั้นมันต้องเป็นนักบวช ต้องเป็นนักพรต เป็นผู้ที่ฝึกฝนทุกข์เขถึงปฏิบัติแบบนั้น แล้วเราถ้าปฏิบัติเป็นแนวทางชีวิตประจำวัน อย่างนี้ถูกต้อง ถ้าพูดถึงความถูกต้อง ถูกต้องใหม่ มันก็ถูกต้อง แต่ถ้าหวังผลละ เขาว่าถ้าวัดผลๆ

ถ้าวัดผล ในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมันเป็นการผ่อนคลาย เห็นไหม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเผยแผ่ธรรมไปได้ทุกชนชั้น ในแสงเดือนแสงตะวันเวลาสาธตสงมา ไม่ลำเอียงว่าบ้านเรือนของใคร สาธตสงไปทุกบ้านทุกเรือน เสมอภาคหมด จะมีคนจน คนรวย คนทุกข์ คนยาก สาธตสงไป แสงสว่างของพระจันทร์สาธตสงไปทุกบ้านทุกเรือนเลย

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เหมือนกัน จะรู้สึกตัวสัมผัส แม้แต่มนุษย์ แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไปโปรดไปโปรดสัตว์ได้หมด ถ้าโปรดสัตว์ได้หมด เพียงแต่เขาจะสนใจหรือไม่สนใจเท่านั้นเอง ฉะนั้น เขาจะสนใจหรือไม่สนใจเท่านั้นเอง

ฉะนั้น การปฏิบัติของเรา การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันนี้มันเป็นการปฏิบัติเพื่อความผ่อนคลาย การผ่อนคลาย เห็นไหม ดูลี ทางราชการเขาบอกว่า ต้องมีการอบรมพนักงาน มีการประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่ออะไร เพื่อต้นทุนของเขา เวลาเขามีองค์กรของเขา ทรัพยากรของเขามีความขยันหมั่นเพียร ทรัพยากรของเขามีความซื่อสัตย์ ทรัพยากรของเขา มันลดต้นทุนนะ แล้วงานก็เจริญงอกงาม ทุกอย่างมีประโยชน์มากเลย นี่ประโยชน์อย่างนี้ประโยชน์กับโลก

แม้แต่บริษัท ถ้าพนักงานในบริษัทนั้นมีคุณธรรม พนักงานในบริษัทนั้นเป็นคนขยันหมั่นเพียร บริษัทนั้นก็กำไร มีผลประโยชน์มหาศาลเลย แล้วบริษัทนั้นเป็นนิพพานใหม่ บริษัทนั้นจะได้มรรคผลใหม่...ไม่ได้ บริษัทนั้นได้ผลกำไร ได้ตัวเลข นั่นคือบริษัท

อันนี้ก็เหมือนกัน ในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มันก็เป็นการผ่อนคลาย ทรัพยากรมนุษย์ เป็นการผ่อนคลาย เราได้ธรรมะแค่นี้ ถ้าได้ธรรมะแค่นี้มันเป็นประโยชน์ไหม มันก็เป็นประโยชน์กับว่าให้คนมีการผ่อนคลาย ให้คนมีความสุข อันนี้ปฏิบัติถูกต้องไหม ถูก

แต่ถ้าจะวัดผล เอามรรคเอาผลละ

ถ้าเอามรรคเอาผล สิ่งนี้ แม้แต่คนจะมาปฏิบัติเขายังไม่ยอมปฏิบัติเลย แม้แต่คนทำงานก็ทำงานได้ยาก แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะเสียสละของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าในชีวิตประจำวันเราจะปฏิบัติก็ถูกต้อง ในชีวิตประจำวัน เห็นไหม เพราะเวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนนะ ให้เรามีสติในทุกเมื่อ ในการปฏิบัติต้องมีสติ ถ้ามีสติ ความผิดพลาดก็ไม่มีแล้ว ชีวิตของเรามันก็ไม่สำมะเลเทเมา มันถูกต้องดีงามแล้วละ นี่ ถ้าเรามีสติ ถ้ามีสติ เราประพฤติปฏิบัติของเราไป ถ้าเรามีความสามารถขนาดไหน มันก็เป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเอาจริงเอาจัง เรื่องเอามรรคเอาผล มันคนละเรื่องกันเลยนะ ถ้าเอามรรคเอาผลมันเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย

อีกเรื่องหนึ่งคือว่า เวลาสัมมาสมาธิ สมาธิที่ถูกต้อง สัมมาปัญญา เป็นสัมมาทิฐิ ถ้ามันเป็นมิจฉาทิฐิละ ในการประพฤติปฏิบัตินี้ไม่ใช่ยกตนข่มท่านหรือแบ่งแยกนะ ในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมันก็นำที่การทำงาน เราทำงานของเรา แต่เอาธรรมะธรรมโอสธมาเป็นบรรเทา เป็นการผ่อนคลาย แต่เราก็ดำรงชีวิตมนุษย์

แต่ถ้ามันจะปฏิบัติจริง มันจะลึกกว่านั้น มันจะทำได้มากกว่านั้น คือถ้าทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้วมันจะเป็นโลกุตตรปัญญา ถ้าโลกุตตรปัญญานี้เป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง

ฉะนั้น เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งปีบ ที่นี้เราจะย้อนกลับมาทางโลก ถ้าทางโลกเขาทำอย่างนั้นถูกไหม ในการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ถ้าเขาทำอย่างนั้นได้มันก็เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี มันเป็นคนพุทธ เป็นคฤหัสถ์ เป็นชาวพุทธที่มีแก่นสาร มันก็เป็นประโยชน์ มันเป็นประโยชน์ ถ้าเป็นประโยชน์อย่างนั้น เพียงแต่ว่ามันจะก้าวเดินอย่างไรละ

ในการศึกษานะ นักเรียน ในการศึกษา ถ้าเขามีพื้นฐานมาเข้มแข็ง เวลาเขาศึกษาเจริญเติบโตขึ้นไป เขาจะไปได้ง่ายกว่า แต่ถ้าพื้นฐานของเร่อ่อนแอ ทำสิ่งใดมันอ่อนแอ เวลาจะเอาจริงเอามาจริงขึ้นมา ล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้นนะ

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะเอาความจริงขึ้นมา สัมมาสมาธิ เราทำความสงบของใจ ทำอย่างไร ถ้าจิตมันสงบไม่สงบ ถ้าจิตสงบแล้ว เรามีพื้นฐานแล้ว ถ้ามันเกิดปัญญา มันชัดเจนแจ่มแจ้งแล้วมันไม่ลังเลสงสัย

แต่ในปัจจุบันนี้เราล้มลุกคลุกคลานกันหมด แล้วทำอะไรๆ ก็ห้วงหน้าพะวงหลัง สิ่งต่างๆ โลกก็คือโลก หน้าที่การงานก็ต้องมีอยู่แล้ว ถ้ามีอยู่แล้ว เราก็ทำของเรา เราปฏิบัติในชีวิตประจำวันก็เรื่องของเขา แต่เราตั้งสติไว้

เวลาตั้งสติไว้ มันก็เหมือนกับที่หลวงตาสอนว่า โคนุ๊กไว้กับโคน้อย ถ้าโคนุ๊กไว้เนะ ถึงเวลาปั๊บ เขาจะเอามาใช้งานได้เลย เพราะเราผูกเอาไว้ ถ้าโคน้อย เราจะใช้งานต้องแสวงหา

ถ้ามีสติ ปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน เรามีสติของเราไว้ ในวันหนึ่ง เราก็ผูกหัวใจของเราไว้กับธรรมะ เวลาเราทำวัตรสวดมนต์ เราทำหน้าที่การงานเสร็จแล้ว เราจะนอน เราสวดมนต์แล้ว เราจะนั่งสมาธิภาวนา เราจะเอาโคมาใช้แล้ว ถ้าเราเอาโคมาใช้ เรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาบรมสมาธิ ถ้ามันลงสมาธิไป ถ้ามันเกิดปัญญา เราใช้งาน ใช้งานจิตแล้ว โคคือจิต

ตามรอยโค ตามรอยโค ตามรอยโคไป พุทโธ ๗ ตามรอยโคไป จนถึงเป็นตัวโคกับคำบริกรรมเป็นอันเดียวกัน ไม่ใช่ตามรอย เป็นตัวมันเลย พุทโธ ๗ ๗ จิตมันสงบเลย พอจิตสงบแล้วถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาได้ ปัญญาคราวนี้แหละเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันถอดมันถอน นี่ปัญญาของเราแล้ว สิ่งนี้มันจะเป็นความสำคัญใจ

นี่พูดถึงว่า แนวทางปฏิบัติ การนั่งสมาธิ ดูลมหายใจ และการฟังธรรมไปด้วย เจริญหรือไม่เจริญ

เพราะคนเรามีหน้าที่การงาน เราถึงพูดว่า กระแสสังคมเป็นแบบนี้ แล้วเราก็อยู่ในกระแสสังคม ฉะนั้น อยู่ในกระแสสังคม เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะได้มรรคผลแค่ไหน นี่มันเป็นผลประโยชน์ของเรา

ฉะนั้น จะเข้าคำถาม คำถามว่า “๑. ขณะที่นั่งสมาธิกำหนดดูลมหายใจไปด้วย กับฟังธรรมไปด้วย กับนั่งดูลมเฉยๆ อย่างใดจะได้ธรรมะเจริญมากกว่ากัน”

เวลาเรานั่งสมาธิกำหนดดูลมหายใจก็ส่วนหนึ่งนะ แล้วถ้าฟังธรรมไปด้วยมันไม่ชัดเจนไง ถ้าเรานั่งสมาธิจะฟังธรรม เราก็นั่งสมาธิฟังธรรมเลย

เวลานั่งสมาธินะ การฟังธรรม หลวงตาท่านสอนว่า ในการประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือฟังเทศน์ คือฟังธรรม ฟังธรรม เวลาหลวงปู่มั่นเทศน์ เวลาหลวงตาเทศน์ เวลาพระฟัง หลวงปู่มั่นเทศน์ ๔ ชั่วโมง นั่งนี้ตัวแข็งเลย มันฟัง โอ้โฮ! มันมีที่เกาะ มันรื่นเริง เหมือนกับคน ทารก เวลาทารกเห็นแม่ จะได้ตื๊มน้ำนมจากแม่ โอ้ย! ทารกมันจะดีใจมาก เวลาทารกมันอยู่ของมันเอง มันหิวมันกระหาย มันดิ้นรน มันอยากกินนม มันไม่มีนมจะกิน เวลาเห็นแม่มัน มันจะได้ตื๊มน้ำนมจากหัวอกแม่ มันชื่นใจมาก

พระก็เหมือนกัน วันทั้งวันภาวนาของเราเอง พยายามประพฤติปฏิบัติของเราเอง มันกระเสือกกระสนไป แต่เวลาครูบาอาจารย์จะเทศน์ นี่ได้ตื๊มน้ำนมใจ ตื๊มสังฆธรรมอย่างนั้นไง

เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ ท่านเทศน์ถึงการประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่สมาธิ ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล เราฟังไป เห็นไหม ได้ตื๊มสังฆธรรม ตื๊มสังฆธรรมจากคนที่รู้จริงที่แสดงธรรมขึ้นมา มันเหมือนกับเรามีช่องทางไปได้เลย

หลวงตาท่านบอกว่า เวลาหลวงปู่มั่นเทศน์นี่นะ มรรคผลนิพพานนี้หยิบเอาได้เลยนะ จับหยิบเอาได้เลยเวลาหลวงปู่มั่นเทศน์ เพราะคนรู้จริงเทศน์ใช้ไหม คนรู้จริงบอกทางใช้ไหม เราก็เห็นช่องทางไปด้วยเลย พอหลวงปู่มั่นเทศน์จบปั๊บ ฟ้าปิดหมดเลย นิพพานหายหมดเลย เพราะมันไม่มีคนชักนำ เห็นไหม

ฉะนั้น การฟังธรรมสำคัญมาก แต่การฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนี่สำคัญมาก เพราะคนรู้จริงพาเราก้าวเดิน

แต่ถ้าไป ฟังธรรม ดูลิ ในเทศน์ปริยัติเขาก็แสดงธรรมๆ โดยจารมาจากพระไตรปิฎก เขาก็เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ่าน เราก็ได้ประโยชน์เหมือนกัน บางทีเราได้คตติ ไอ้คนที่อ่านยังไม่รู้เรื่องเลย อ่านเป็นตามหน้าที่ ไอ้คนฟังอยู่นี้ แหม! ซาบซึ้งๆ นะ คนอ่านก็อ่านไปตามหน้าที่เพราะอะไร เพราะอ่านธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่ใจของตัวเอง

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราเทศน์นะ เทศน์มาจากใจ มันบอกถึงวิธีการ เพราะใจจะรู้ได้ต้องมีวิธีการอันนั้น ต้องผ่านประสบการณ์อย่างนั้น ถึงเอาประสบการณ์ที่เราเคยล้มลุกคลุกคลานมา แล้วมันผิดมาอย่างไร แล้วถูกอย่างไร เวลาถูกแล้ว เวลาเข้าสู่ความจริง ความจริงเป็นอย่างไร เป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

การฟังธรรมสำคัญมาก หลวงตาบอกว่า ในภาคปฏิบัติ การฟังธรรมสำคัญที่สุด แต่ต้องฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ ถ้าฟังจากครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นจริง เห็นไหม เครื่องยนต์กลไกที่มันชำรุด มันติดไม่ได้ อะไรมันเสียแล้ว อะไหล่ตัวใดเสีย เครื่องยนต์นั้นติดไม่ได้

เราทำสติ สมาธิ ปัญญา งานชอบ เพียรชอบ มรรค ๘ สิ่งใดสิ่งหนึ่งชำรุด เครื่องยนต์มันไปไม่ได้หรอก ถ้าอะไหล่มันชำรุด เครื่องยนต์นั้นมันจะติดไม่ได้ แล้วมันจะไม่เป็นพลังงานขึ้นมา

แต่ถ้าเราฝึกหัดของเรา เครื่องยนต์มันไม่ดี เราก็ซ่อม เอามาดูแล สติเป็นอย่างไร สมาธิเป็นอย่างไร งานนะ งานภายนอก งานภายใน งานโลกียปัญญา งานโลกุตตรปัญญา งานมันมีมหาศาลเลย งานชอบ ก็ฝึกหัดขึ้นไป พยายามปฏิบัติขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันจะทำของมันได้ ถ้าทำได้ มันเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ สิ่งนี้ถ้าผู้ที่ปฏิบัติเป็นเขาจะบอกวิธีการของเขา ทำได้จริงใจ ทำได้จริงมันเป็นประโยชน์ ถ้าฟังธรรมๆ ฟังจากคนที่รู้จริง

ที่นี้การฟังธรรมเป็นประโยชน์มาก ที่นี้พอการฟังธรรมเป็นประโยชน์มาก เป็นประโยชน์ ฉะนั้น เวลาฟังธรรม กำหนดดูลมหายใจพร้อมกับฟังธรรมมันจะเจริญไหม

ดูลมหายใจของเรา เราตั้งใจนะ กำหนดลมหายใจไว้ แล้วเราก็ฟังธรรมด้วย เวลาหลวงตาท่านสอน คนที่ปฏิบัติเป็น ท่านจะสอนอย่างนี้ ถ้าจะฟังธรรมนะ กำหนดจิตไว้เฉยๆ แล้วฟังเสียงที่มากกระทบ ฟังเสียงนั้นมา แล้วไม่ต้องคิดว่าจะจำทุกคำ กลัวว่า โอ้ย! อาจารย์ท่านเทศน์มันเป็นคุณประโยชน์มาก เหมือนเทพเลย อัดทุกคำเลย มันเป็นไปได้

เราทำใจเราให้สงบ แล้วกำหนดฟังเสียงนั้น ถ้าเสียงนั้นมันมานะ ถ้าคำใดคำหนึ่ง เวลามันตรงกับจิตนะ มันก็เข้าไปในความรู้สึกนะ ฟังคำนั้นนะชนลูกเลย ชนนี้ลูกเลย ชนพองเลย คำนั้นนะมันจะจำไปตลอดชีวิตเลย เขาฟังธรรมอย่างนี้ ถ้าชนลูกชนพอง จิตมันสลดมันสังเวช ฟังธรรมนี้มันสงบต่อหน้าได้เลย

หลวงตาท่านบอกว่า ท่านฟังธรรมหลวงปู่มัน เวลาจิตสงบ จิตดับถึง ๓ วัน คือว่า ดับถึง ๓ วัน มันสงบนิ่งอยู่ ๓ วัน โอ้โฮ! มันมีความสุข เดินไปไหนเหมือนลอยไปตลอดเลย ถึง ๓ วันนะ จิตดับถึง ๓ วันคือมันไม่ออกไปยึดมันถือมัน นี่ฟังธรรม

ฉะนั้น เวลาขณะนั่งสมาธิ ดูลมหายใจไปด้วยกับฟังธรรมไปด้วย กับนั่งดูลมเฉยๆ อย่างใดจะได้ธรรมะเจริญมากกว่ากัน

คำว่า “เจริญ” มันก็อยู่ที่ความสงบไง คำว่า “เจริญ” คือจิตมันพัฒนา เห็นไหม เด็กๆ มันก็มีความรู้แบบเด็กๆ คนที่อ่อนแอก็ยกของได้น้อย คนที่โตขึ้นมา เด็กมันฉลาดขึ้น มันโตขึ้น มันก็ทันคน กำลังหัวใจที่มันมีกำลังขึ้นมามันก็มีกำลังของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ที่มันเจริญ เจริญตรงนี้ไง เจริญที่ว่า หนึ่ง ทำสมาธิได้ง่าย สิ่งใดเข้ามากกระทบกระเทือนแล้ววางได้ง่าย วางได้ง่าย ไม่ใช่ไม่รับรู้นะ วางได้ง่าย เพราะมันมีปัญญารู้ทันใจ อะไรที่กระทบกระเทือนมันจะทำลายเราแล้ว จิตใจดวงนี้สุดสำหรับรักษามาขนาดนี้ ลงทุนลงแรงมาขนาดนี้ แล้วจะไปกระทบกระเทือนหรือว่าไปรับรู้สิ่งใด ไปสัมผัสใด ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วให้มันเสื่อม

ไป อุ๊ย! ไม่เอาๆ เห็นไหม มันฉลาดไง มันรู้เลยว่าอะไรจะกระเทือนใจ อะไรจะ
ทำให้หัวใจนี้มันลั่นลูกคลูกคลาน มันจะวาง มันจะหลบมันจะหลีกของมันไป นี่
มันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นนะ ถ้าวัด วัดตรงนี้

ถ้าพูดถึงว่า คุณลมหายใจไปด้วยกับฟังธรรมไปด้วย สิ่งใดจะเจริญมากกว่ากัน

ถ้าฟังธรรมนะ ถ้ามีโอกาสฟังธรรมนะ ต่อไปนี้ถ้าเปิดวิทยุหลวงตาฟังนะ แล้วเรากำหนดจิตฟังเฉยๆ แต่เวลาเราไม่ได้ฟังธรรม เราอยู่ของเราตัวคนเดียว เราปฏิบัติของเรา เราฟังธรรม เหมือนกับคนพิการ คนตาบอดเขาต้องมียี่ไม้ทำนำ ฟังธรรมก็มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีของครูบาอาจารย์เป็นผู้นำ แต่บางทีเราก็ต้องทดสอบด้วยตัวเราเอง คือเราจะเดินด้วยตัวเราเอง ไม่ต้องมียี่ไม้ทำนำ เราก็กำหนดลมหายใจ ถ้าเราปฏิบัติด้วยตัวเราเอง

ถ้าเราฟังธรรมได้ เราก็ฟังธรรม เอาสิ่งนั้นนะ ฟังธรรมไม่ต้องกำหนดลมหายใจ
ไม่ต้องพุทโธ ฟังธรรมเฉยๆ ฟังธรรมคือฟังธรรม อันนี้จะเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งแขนงเดียว
ชัดๆ

แต่เวลาเราไม่ได้ฟังธรรม เราไม่ได้ฟังธรรมอยู่ เรากำหนดลมหายใจเข้านี้ก็
พุท ลมหายใจออกนี้ก็โพ หรือลมหายใจเฉยๆ หรือพุทโพเฉยๆ อันนี้ต้องมีคำบริกรรม

ถ้าพึงธรรม จิตมันเกาะ จิตมันไม่เร่ร้อน จิตมันเกาะ มันมีที่เกาะ แต่เวลาเรา กำหนดพุทโธๆ จิตมันก็มีที่เกาะ เกาะพุทโธไว้ เกาะพุทโธไว้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ใช้ ปัญญาควบคุมดูแลจิตไว้ มันต้องมีที่เกาะ มันไม่มีที่เกาะ มันเหลวไหล ไม่มีที่เกาะ เดียว มันก็หายมันไป แล้วถ้าไปๆ มันตกภวังค์ไปเลย มันจะเสียหายไป

ฉะนั้น ขณะที่ฟังธรรม กำหนดดูลมหายใจกับนั่งสมาธิไปด้วย หรือนั่งสมาธิดูลมหายใจเฉยๆ

คำว่า “เฉยๆ” เราขีดเส้นไว้เลย คำว่า “เฉยๆ” ไม่ได้นะ ถ้าตุลุมก็ต้องมีสติ ถ้าไปดูเฉยๆ คำว่า “เฉยๆ” มันดูสั๊กแต่ว่าไง ทำแบบว่าทำพอเป็นพิธีไม่ได้ คำว่า “เฉยๆ” ไม่ได้ ต้องชัดเจน แล้วชัดเจนของเรา พุทโธชัดเจน ชัดเจนก็คือกิริยาชัดเจน ไม่ใช่ชัดเจนแล้วต้องลุกขึ้นมาชัดเจน ไม่ใช่

ชัดเจนคือความรู้สึกนี้มันชัดเจนไว้ ชัดเจนไว้ ถ้าละเอียดย มันจะละเอียดยเข้า
มา ถ้ามันพุทโธๆ ถ้ามันละเอียดย มันจะรู้ของมัน

แล้วถ้าความเจริญ เจริญก็คือมันสะดวกสบายใจ ความเจริญคือความโล่ง
โล่ง การทำสมาธิถ้ามันเจริญนะ มันจะโล่งโล่ง มันจะมีความเบาของมัน มันจะมี
ความพอใจของมัน นี่คือความเจริญ วัดได้

วัดได้ที่ว่า ถ้ามันเจริญแล้ว กรณีอย่างนั้นะ ถ้าพูดถึงเรคิดแล้วว่า ทาง
วิทยาศาสตร์นะ เราทำงานจบแล้วก็คือจบ แต่ถ้าทางปฏิบัตินะ วันนี้ภาวนาดี ทำแล้วดี
คำว่า “ดีวันนี้” พรุ่งนี้จะให้ดีขึ้น พรุ่งนี้เหลวไหลเลย ภาวนาอย่างไรก็ไม่ลง ทำไมคำว่า
“ดี” มันไม่ดีต่อเนื่องไปละ

ทางโลกนะ ทำสิ่งใด เราทำเสร็จแล้วเราก็เสร็จ ทำต่อไป เราต้องทำให้ดีกว่านี้
ด้วย เพราะเราเคยทำมาแล้ว แต่เรื่องของการปฏิบัติมันมีกิเลสของเรา วันนี้อารมณ์ดี
วันนี้มีสิ่งใดกระทบ ภาวนาดี พรุ่งนี้จะเอาอีก อ้าว! วันนี้สุดยอดเลย พอพรุ่งนี้ ไปเลย
ออกทะเลเลย ไม่ได้เรื่องเลย เห็นไหม เพราะเวลาเราภาวนา คนมีกิเลส กิเลสมันกลัว
ธรรมะ แล้วเราปฏิบัติธรรม เราจะมีหลักยึด กิเลสมันกลัวธรรมะมันจะได้คะแนนใจ
เวลาผ่านไปแล้วมันจะหาข้อต่อรอง หาสิ่งต่างๆ ทำให้เราเหลวไหล แล้วเราก็ไม่อยาก
เหลวไหล เรานักปฏิบัติ เราอยากได้ความดีทั้งนั้นนะ แต่ทำไมทำแล้วมันเหลวไหลละ
กิเลสมันแทรกมา เห็นไหม เวลาปฏิบัติมันมีตรงนี้ ฉะนั้น ถ้าปฏิบัติมีตรงนี้ปั๊บ เราต้องมี
สติ เราต้องมีการรักษา ต้องดูแลของเรา ฉะนั้น เจยๆ ไม่ได้ ต้องมีสติชัดเจน แล้วดูแล
ของเรา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่านะ การทำสมาธิดูมหายใจพร้อมกับฟังธรรมไปด้วย

ถ้าทำมาแล้วได้ผลขนาดไหนนั่นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าจะเอาจริงนะ ดูมหายใจก็ลม
หายใจชัดๆ ถ้าขณะฟังธรรม เราก็ฟังธรรมอย่างเดียวยชัดๆ เอาตรงนี้ให้ชัดเจนไปในการ
ปฏิบัติ

มันก็เริ่มต้นไปแบบผู้ที่ว่า เขาดูมหายใจไปแล้วเขามาฟังธรรม เหมือนกับคนที่
ยังไม่เคยทำ ทำแล้วมันไม่ถนัด นั่นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ทำๆ ไป เพราะคนถนัด เห็นไหม

เหมือนนักกีฬา นักกีฬา เบสิกเขาพยายามฝึกให้ดีเลย แล้วใหม่ๆ ให้ดี เพราะถ้าเล่นกีฬาไปแล้วเบสิกดี เต็มข้างหน้ามันจะดี เวลาเริ่มต้นเลย เบสิกเราไม่ดี พื้นฐานเราไม่ดี

นี่ก็เหมือนกัน ดุลมหายใจ ลมหายใจชัดๆ ถ้าฟังธรรมชัดๆ เบสิกให้มันแน่น เบสิกให้มันดีนะ แล้วต่อไปข้างหน้ามันจะดี นี่พูดถึงสมาธินะ

“๒. ในแนวทางการวัดความเจริญก้าวหน้าด้วยตัวเอง เราจะวัดจากอะไรคะ ปฏิบัติภาวนามานานพอสมควร เมื่อมีแรงกระทบ เช่น ญกว่ากล่าวแรงๆ ต่อหน้าคนมากๆ หรือมีเหตุการณ์อะไรมากระทบ จิตไม่ค่อยหวั่นไหวค่ะ ไม่ทำให้จิตยินดียินร้าย จิตนิ่งเฉย มีอุเบกขา อย่างนี้ถือว่าการปฏิบัติก้าวหน้าหรือไม่คะ”

การปฏิบัติก้าวหน้า เราต้องมีสติปัญญาของเรา อย่างที่ว่า เวลาเขาวัด เขาวัดอย่างนี้เขาวัดแบบโลก เพราะอะไร เราทำหน้าที่การงานใช้ไหม เราทำงานอยู่ มันก็มีสังคมใช้ไหม เวลาเราโดนคนต่อว่าต่อห้ำรุนแรง เราก็ไม่โกรธ อันนี้มันเป็นอานิสงส์

ถ้าว่าเป็นบุญใช้ไหม เป็นบุญแล้วมันมีอานิสงส์ อานิสงส์ของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติมันจะมีสติ พอมีสติ มีอะไรสิ่งใดกระทบ สติตัวนี้มันจะจับสิ่งนี้มาพิจารณา แต่ถ้าอานิสงส์ของมันใช้ไหม เราไม่มีสติใช้ไหม เวลาเราโดนใครว่าต่อหน้ามันก็โกรธเป็นธรรมดา เพราะเขาไม่ให้เกียรติเรา เราก็ต้องรักษาเกียรติ เราก็ต้องโต้แย้งเขาไป

แต่ถ้าเรานักปฏิบัติธรรมมันมีอานิสงส์ อานิสงส์ว่า แรงกระทบอย่างนี้ แรงกระทบ กระทบนี้เป็นส่วนหนึ่ง จิตใจของเรามันจะฟูหรือมันจะแฟบเป็นส่วนหนึ่ง เรามีสติ นี่อานิสงส์ คนที่ปฏิบัติเขาจะมีอานิสงส์อย่างนี้

แล้วเขาจะเข้าใจว่า สิ่งทีกระทบแล้วเราไม่มีความหวั่นไหว ไม่ยินดียินร้าย อย่างนี้วัดผลได้ไหม

อ้าว! มันมีอานิสงส์ก็วัดได้ วัดได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าเวลาปฏิบัติไปแล้ว เวลาปฏิบัติถ้าจิตมันเป็นจริงขึ้นมามันละเอียดกว่านี้ไง ฉะนั้น อันนี้วัดได้ระดับหนึ่งนะ แต่สิ่งที่ว่าไม่ได้เลยคือว่า จิตมันนิ่งเฉย มันเป็นอุเบกขา มันเป็นอุเบกขาไปเลย

ความเป็นอุเบกขา อันนี้มันเป็นการเข้าข้างตัวเอง ถ้าเป็นอุเบกขา อุเบกขา คือวางเฉย วางเฉยได้ แต่ถ้าอุเบกขา พออุเบกขามันไม่มีเหตุมีผลนะ เราวางแล้วเราจะไม่

คิดอะไรเลยหรือ เราวางแล้ว สิ่งที่เราโดนกระทบมันเป็นจริงหรือเปล่า ถ้ามันเป็นจริง แล้วถ้าเราทำงานผิดพลาด เราก็ต้องแก้ไข แต่ถ้าเราทำงานไม่ผิดพลาด มันเป็น เพราะว่าเขาอธิบายตารางของเรา อันนั้นมันเป็นผลของกิเลสของเขา มันก็ต้องมีปัญญาสิว่า เหตุที่มันเกิดมันเกิดเพราะอะไร แล้วถ้ามันเกิด เกิดมาทำไม

ถ้าอุเบกขา มันเหมือนก้อนหินนะ วันหลังก็ทำอะไรก็ได้ แล้วเราไม่พัฒนา อะไรเลยหรือ อันนี้อันหนึ่งนะ

ฉะนั้น สิ่งที่จะวัดผลไง เราจะวัดผล ถ้าเราจะวัดผล เราวัดผล จิตใจเราเจริญ ขึ้นมาไหม ถ้าจิตเราเจริญขึ้นมา สิ่งที่เรากระทบมันเป็นที่ว่า ในเมื่ออุฏฐิภาวะเราแค่นี้ วัดผล เราก็วัดผลได้แค่นี้ใช่ไหม

แต่ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง ตามหลักเกณฑ์ของกรรมฐาน ตามหลักเกณฑ์ ของครูบาอาจารย์นะ ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล นี่วัดผล

วัดผลเป็นอะไร

วัดผลว่า ถ้าเป็นปุณฺณคนหนา มันควบคุมอะไรไม่ได้หรอก เตียวมันก็เจริญ เตียวมันก็เสื่อมอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าเราพิจารณาของเราไปเรื่อย ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไปเรื่อย เวลามันรู้เท่าทัน สิ่งที่ว่าผลกระทบ รูป รส กลิ่น เสียง ผลกระทบมันเป็นสังคมใช่ไหม คำพูดมันก็เป็นรูปหนึ่ง ถ้ามันกระทบ ถ้าเรามีสติปัญญา รูป รส กลิ่น เสียงเป็น บ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันตัดขาด พอมันตัดขาดขึ้นมา เหมือนกับ ผู้ใหญ่คุยกับเด็กเลย

เด็กมันเล่นสนุกของมันใช่ไหม แต่ผู้ใหญ่เห็นเลย เด็กมันเล่นโดยสมมุติ มันทำอะไรประสบความสำเร็จทั้งหมดเพราะมันเขียนบทมาตั้งแต่ก่อนที่มันจะเล่นแล้ว ไอ้คน นี้เล่นเป็นแม่ค้า ไอ้คนนี้เล่นเป็นคนขายของ มันเขียนบทตั้งแต่ก่อนที่มันจะเล่น มันก็ประสบความสำเร็จตลอด

แต่ถ้าเราเป็นผู้ใหญ่ เราเห็นเราก็เข้าใจ เด็กมันทำอะไร มันเขียนบทตั้งแต่ ก่อนที่มันจะเล่น คนไหนเล่นเป็นอะไรก็เขียนบทตั้งแต่เล่นใช่ไหม เขาก็เล่นอย่างนั้น

ตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ถ้าเราเป็นผู้ใหญ่ไปมอง เออ! เด็กมันเขียนบทตั้งแต่เล่น มันเป็นอย่างนั้น เพราะเป็นโลกของเด็ก เป็นโลกของจินตนาการของเขา เป็นโลกของความไร้เดียงสา

จิตของเราก็เหมือนกัน เวลามันมีผลกระทบ ปุณฺณมันเหมือนโลกเด็กๆ มันไม่รู้ต้นชนปลายใดๆ ทั้งสิ้น มันไปกับเขา แต่ถ้าเรามีปัญญาพิจารณาของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเราละ เวลาสติมันทันแล้ว เวลามันขาดนะ รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นเพราะว่าเราไปยึดไปถือ เราๆ ไอ้ตัวเรานี้สำคัญมากเลย เรา เรา ถ้าเราตัดตรงนี้ได้ เพราะเราตัดเอง พอเราตัดเอง เราก็ควบคุมได้เอง

แต่เราตัดไม่ได้ เราตัดเราได้ เราไม่รู้ไม่ได้ เราไม่รู้ไม่ได้ เราก็กู้เรื่อง รูป รส กลิ่น เสียงไง เราไปรู้สิ่งที่ผลกระทบไง แต่เราไม่รู้ถึงต้นเหตุไหน เราไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่ยุ่งเหยิงที่มันไปเกาะไถ มันถึงตัดไม่ได้ ถ้าพุทโธๆ พุทโธบ่อยครั้งเข้ามันจะเห็นตรงนี้ไง

ถ้าเห็นตรงนี้ใช่ไหม เรา เราต่างหาก รูปอันวิจิตรไม่ใช่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากของคนต่างหาก ความพอใจและความไม่พอใจต่างหาก อย่างเช่นสิ่งกระทบจากสังคม ถ้าเราเข้าใจผิด เขาติฉินนินทาเรา แต่เราเข้าใจว่าเขาชมเรา เราก็ก็นึกว่าเขาเลียดสีเรา เราก็ก็นึก! ภูมิใจเนาะ เขายกย่องเรา เขายกย่องเรา เห็นไหม เราเข้าใจผิด เรา เรา ตัณหาความทะยานอยาก เราเข้าใจผิดเข้าใจถูก เราทั้งนั้นเลย เพราะเราเข้าใจผิดใช่ไหม เขาพูดจาถูก แต่เราเข้าใจความหมายไม่ได้ เราคิดว่าเขามาชมใจเราก็อู๊นะ ใจเราก็อู๊ เห็นไหม เรา เราทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันตัดตรงเราๆ ความเข้าใจ เข้าใจผิด เข้าใจถูก มันเข้าใจได้หมด รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

วัดผล ถ้าจะวัดผลตามมรรคตามผล คำว่า “ผล” ตรงนี้ ถ้าปุณฺณคนหนา ทำสมาธิ “หนูปฏิบัติมานานพอสมควร มีแรงผลกระทบที่ถูกต้องว่าเช่นนี้มันวัดผลได้ไหม”

มันวัดผลได้ มันเป็นอานิสงส์ วัดผลได้ วัดผลทางโลกๆ แต่ถ้าจะวัดผลในการปฏิบัติ อย่างเช่น ยกทุกวันว่า หลวงตาไปคุยกับหลวงปู่แหวน หลวงตาไปคุยกับหลวง

ปู่ขาว เขาวัดผลกัน วัดผลกันด้วยการสนทนาธรรม นักปราชญ์กับนักปราชญ์เขาวัดผลกัน เวลาวัดผล จริงจังเลย ความจริงเลย

ที่นี้สิ่งนี้วัดผล นี่ของจริง แต่อารมณ์ สมาธิเจริญแล้วเสื่อม มันวัดผลกันตรงไหนล่ะ ถ้ามันวัดผลมันก็วัดผลที่ว่าเราทำแล้วดีขึ้นไม่ดีขึ้น แล้วทำแล้วมันก็เป็นอานิสงส์ อย่างที่ว่าเป็นอานิสงส์ที่ให้เรา มีสติมีปัญญา เรารู้เท่าทันของเรา มันเป็นคนเป็นอานิสงส์ มันเป็นคนเป็นอานิสงส์ แต่มันอยู่ในอนิจจังไง สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา มันยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ มันเป็นคนเกิดอยู่ มันก็เป็นสังขารธรรม สังขารธรรมเป็นเครื่องบรรเทา

แต่ถ้าจะเอาอุปธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันจะวัดผลอย่างนี้ มันก็อย่างที่ว่า ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล สกิทาคามี มรรค สกิทาคามีผล อันนี้มันเป็นอริยสัจ มันเป็นคนสัจจะ มันเป็นคนความจริง แล้วมีหนึ่งเดียว ใครปฏิบัติเข้ามาถึงมันต้องเป็นอย่างนี้ ถ้าคนที่ปฏิบัติไม่เข้ามาเป็น อย่างนี้มันก็อยู่ในวงนอก อยู่ในการสร้างสมบารมี อยู่ในการปฏิบัติ ปฏิบัติบูชา มันก็อยู่ของมันอย่างนี้ นี่วัดผล วัดผลตามความเป็นจริง

แต่วัดผลทางโลก วัดผลทางโลกที่เขาบอกว่า โอโฮ! เขาเป็นครูบาอาจารย์ มีคนนับหน้าถือตามาก อันนี้วัดผล วัดผลกันจำนวนหัวของลูกศิษย์ วัดผลกันที่คนเขาเชื่อถือศรัทธา อันนั้นวัดผลไม่ได้ สิ่งนั้นวัดผลไม่ได้ สิ่งนั้นมันเป็นกระแสนสังคม

พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์แล้ว ไปเอาพระมันตานีบุตร หลานของพระอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียวเป็นพระอรหันต์ แล้วเข้าป่าเข้าเขาอยู่ตลอดเลย อยู่คนเดียวเลย อยู่องค์เดียวอยู่ในป่าตลอดชีวิตเลย แล้วจะนิพพาน มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีคนไปยุ่งด้วยเลย องค์เดียวเลย สงฆ์องค์แรกของโลก ไม่ได้วัดผลด้วยจำนวนหัวของลูกศิษย์ ไม่ได้วัดผลด้วยมีลูกศิษย์ลูกหามาก ไม่ได้วัดผล

ดูสิ แม้แต่พระห่มผ้ามา ใช้ผ้าบังสุกุลย้อมด้วยสีหิน สีลูกรัง อยู่ในป่าเพราะมันไม่มีสี ไม่มีอะไรเลย ไม่มีลูกศิษย์ องค์เดียว ใช้ผ้าชุบกับสีหิน สีหินแดงๆ หินลูกรัง ใช้ชุบสี แล้วห่มผ้าสีนี้ เวลาจะนิพพานมาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระแตกตื่น

กันหมดเลย เพราะพระเขาอยู่วัดมีคนอุปฐาก ได้สีย้อมน้ำฝาด ได้สีเหลืองทอง แหม! สีมันแวววาว มันมีศกยภาพ

เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมาลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเณรแตกตื่นเลย เอ๊ะ! นั่นใครนะ นั่นใคร ไม่มีใครรู้จัก มาลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กลับไปก็ไปนิพพาน แต่พระก็ถามว่านั่นใครนะ

พี่ชายใหญ่ เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เป็นพระอรหันต์องค์แรกของโลก ไม่มีลูกศิษย์เลย ไม่มีคนไปหาเลย ไม่มีใครไปนับหน้าถือตาเลย แต่ด้วยคุณงามความดีของท่าน กลิ่นของศีลหอมทวนลม มีจดจารึกอยู่ในพระไตรปิฎก ๒,๐๐๐ กว่าปี ชื่อเสียงของพระอัญญาโกณฑัญญะก็ยังฟุ้งกระจายไปติดปากนักเทศน์ชาวพุทธหมดเลย ใครเทศน์ก็ต้องพระอัญญาโกณฑัญญะ ใครพูดก็พระอัญญาโกณฑัญญะ ชื่อเสียงของพระอัญญาโกณฑัญญะ จนปัจจุบันนี้พระก็ยังเอาชื่อของท่านมาแสดงธรรมกันอยู่

นี่ไง วัดผลไง ถ้าวัดผลของธรรมมันวัดผลกันที่นี้ วัดผลของการมีคุณธรรมในหัวใจ ไม่ใช่วัดผลกันทางโลกๆ วัดผลกันจำนวนหัวของลูกศิษย์ วัดผลกันจำนวนสิ่งที่ทำประโยชน์กับโลก

ทำประโยชน์กับโลก หลวงตาทำเยอะแยะ ท่านทำมหาศาล แล้วท่านก็นิพพานไปแล้ว หลวงปู่มันท่านได้สร้างศากยบุตรไว้มาก อันนี้พูดถึงการวัดผลนะ

เพราะโยมถามมา เราเป็นพระ เวลาพูดออกไปมันมีคนฟังเยอะ ทั้งฆราวาสก็พวกญาติโยมฟัง การวัดผลก็แค่ความสงบของใจ แค่ให้ใจมีความรื่นเริง ให้ใจเรามีความสุข ให้ใจเราไม่ทุกข์ยาก มันก็เป็นคนที่ไม่กระเสือกกระสน ก็วัดผลของโยม

วัดผลของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติเขามีเป้าหมาย เกิดนี้เกิดมาจากไหน เกิดมาแสนทุกข์แสนยาก เกิดมาทำไม แล้วการเกิดมันทุกข์ยากมาก แล้วเกิดมาแล้วเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วก็กลางพระพุทธศาสนา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบุกเบิกมา มันเหมือนคนไข้มียา ยาคือธรรมโอสธในปัจจุบันนี้ ฉะนั้น สิ่งที่คุณที่อยากประพฤติปฏิบัติเขาก็ต้องมีเป้าหมายของเขา

ฉะนั้น เวลาเรื่องของญาติโยม ญาติโยมก็แค่มีธรรมโอสธเป็นที่บรรเทา เป็นที่ผ่อนคลาย อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ใครแสวงหาได้ขนาดนี้ ชีวิตเขาก็ไม่ทุกข์ยากจนเกินไป

แต่ถ้าจะปฏิบัติให้ได้มรรคได้ผล มันจะลงลึกกว่านี้ไง ลงลึกกว่านี้หมายความว่า เราต้องทำความสงบของใจ จากปุณฺณเป็นกัลยาณปุณฺณ จากกัลยาณปุณฺณ ผีกัดจิตสงบแล้วให้ออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงเพราะจิตมันสงบเป็นจิตจริงๆ

แต่ถ้ามันยังไม่สงบ มีสมุทัย คือมีต้นหาความทะยานอยากมันคละเคล้ากัน คนเราเกิดมามีวิชา มีกิเลสมันคละเคล้ากันอยู่กับหัวใจ เราทำอะไรได้ก็คิดดีได้ แล้วก็คิดร้าย เวลาคิดร้าย มันคิด เราก็หักห้ามมัน แต่เราพยายามคิดดี คิดดี เราทำไป พอคิดดีไปแล้ว ได้สิ่งที่ดีก็เลสมันก็เหนียวรั้ง มันลุ่มลูกคลุกคลานอยู่อย่างนี้ เพราะอะไร เพราะมันยังมีวิชาอยู่ในหัวใจ

แต่พยายามทำความสงบของใจ พุทฺโธๆ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา พอจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว จิตมันจริงแล้ว ถ้าจิตมันจริงเพราะอะไร เพราะมันไม่มีสมุทัย ไม่มีสิ่งใดเข้ามาครอบงำ นี่จิตมันจริง พอจิตมันจริง เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันจริง เห็นจริง มันก็เกิดวิปัสสนา วิปัสสนา นี่มันเป็นมรรค เป็นมรรคเพราะอะไร เป็นมรรคเพราะว่าตำริชอบ งานชอบ เพียรชอบที่ว่าเป็นมรรคๆ เพราะมันมีสมาธิชอบ

เป็นมรรค พอมันเห็นกายจริง เพราะจิตมันจริง มันเห็นจริง เห็นจริงมันก็เป็นโสดาปัตติมรรค เห็นไหม ถ้าโสดาปัตติมรรคมันพิจารณาของมันไป ถ้าพิจารณามันก็ปล่อยวาง มีความมุมนะ เวลามันขาดไปก็เป็นโสดาปัตติผล นี่ตามความเป็นจริงมันเป็นอย่างนี้ มีความขยันมีความหมั่นเพียรพิจารณาไป จากโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล

นี่เขาพูดถึงการวัดผลไง ถ้าการวัดผลปั๊บ เราบอกว่า โยมปฏิบัติอย่างนี้ มีสิ่งใดกระทบ มีคนมาว่าต่อหน้า เราก็อไม่หวั่นไหว เราก็อนิ่งเฉย เราก็อูเบกขาเลย อย่างนี้จะเป็นอย่างไรร

มันก็เป็นอานิสงส์ อานิสงส์ที่เราปฏิบัติมา เราได้ประพฤติปฏิบัติมา เราได้ฝึกหัดมา เหมือนเราก็อมีร่องมีรอย เหมือนเราลูกศิษย์กรรมฐาน เราลูกศิษย์กรรมฐาน เรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็ฝึกฝนมา เรามาฝึกหัดข้อวัตร เราก็อรู้ประเพณี วัฒนธรรมของพระกรรมฐาน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราก็อมีร่องมีรอย

กรรมฐานเขาปฏิบัติในป่าในเขา ในที่สงบสงัด เขาพยายามไม่มีการกระทบกัน เราได้นิสัยมา เราได้นิสัยมา เราได้สภาวะแวดล้อมมา แล้วเราจะมาปฏิบัติ เราก็อปฏิบัติดีขึ้น เพราะมันเป็นการได้นิสัยมา ในการกระทำมา ถ้าเราปฏิบัติจริงขึ้นไป มันก็จะเป็นการวัดผลของที่ว่าเข้าสู่สังขารแล้ว ถ้าสังขารอันนี้เป็นความจริง

นี่พูดถึงการวัดผล แล้วการวัดผล “ขอความเมตตาหลวงพ่อดิฉันอธิบายด้วยค่ะ”

นี่อธิบายแล้ว อธิบายให้เห็นว่า การทำอย่างนี้ การปฏิบัติมันอยู่ที่อำนาจวาสนา ถ้ามีอำนาจวาสนา เราพยายามชวนชวนของเรา ได้มากได้น้อย เราก็อเก็บหอมรอมริบ ถ้าพูดถึงเก็บหอมรอมริบนะ เราจะคิดถึงหลวงตาท่านพูดบ่อย ท่านพูดว่า หลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านเป็นพระอะไร หลวงปู่มันนะ ในลูกศิษย์ลูกหาเชื่อมั่นว่าท่านเป็นพระอรหันต์ แต่ตัวท่านเองท่านไม่เคยบอกว่าท่านเป็นอย่างไรร

ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มัน ท่านบอกว่าหลวงปู่มันก็เป็นพระอรหันต์ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา หลวงตาท่านพยายามจะอุปฐาก อะไรผู้เฒ่าผู้แก่ คนแก่แล้ว สมบุกสมบันมากกับป่าเขา มาก ท่านจะอุปฐากให้พออยู่ได้ อะไรที่พอบรรเทาเรื่องความกระหาย หลวงปู่มันท่านไม่เอาเลย

แล้วหลวงตาท่านบอกว่า ก็ทำไม่จะไม่ได้อะ

ท่านบอกว่าไม่ได้หรอก ตาดำๆ มันมองอยู่

ตาตำๆ คือพระบวชใหม่ เห็นใหม่ เวลาพระบวชใหม่ พระเข้าไปอาศัยครูบา อาจารย์ก็ต้องบอกครูบาอาจารย์ของเราต้องหยุดยั้ง ถ้าไปทำอะไรที่มันเห็นว่าย่อแอ พระบวชใหม่มันก็ไม่มีจุดยืน ท่านถึงบอกว่าไม่ได้หรอก ไอ้ตาตำๆ มันมองอยู่ ตาตำๆ คือพระบวชใหม่ พระที่อาศัยท่านมองอยู่ ท่านถึงเสียสละ ท่านถึงทำของท่านนะ

หลวงตาท่านบอกว่า ท่านเก็บหอมรอมริบ หลวงปู่มันท่านเป็นพระอะไร ท่านเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์โดยวินัยเขาเรียกสตีวินัย

สตีวินัย คนมีสติพร้อม เรื่องเจตนาทำความผิดมันไม่มี ถ้าเจตนาทำความผิด ไม่มี สตีวินัยนี้ยกเว้นนะ การทำความผิด การทำความผิดโดยไม่มีเจตนา การทำความผิดโดยไม่อะไร ถือว่าไม่ผิด มันมีอยู่ท้ายปาฏิโมกข์ สมมุขาวินโย ทาทพุโพ สตีวินโย ทาทพุโพ อมฺพุห คือว่า ในเมื่อเกิดอธิกรณ์ แล้วได้เคลียร์ด้วย อมฺพุห ด้วยการเคลียร์กัน ด้วยการพุดจา สตีวินัยมันมีอยู่ในพระไตรปิฎกว่า ๗ กรณีนี้ไม่เป็นอาบัติ ฉะนั้น พระอรหันต์ยกเว้นเลยว่า ถ้าเป็นอาบัติมันเลยปาปมุต สิ่งที่ไม่เป็นอาบัติ

คำว่า “ไม่เป็นอาบัติ” คือต้องไม่ทำอะไรเลย นี่เขาว่าอย่างนั้น ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านบอกว่า เป็นผู้เก็บหอมรอมริบเล็กน้อย ทำอะไรก็ทำเป็นคติตัวอย่าง ท่านเก็บหอมรอมริบของท่านมา ท่านทำของท่านมาเพื่อประโยชน์กับพวกเรา เพื่อประโยชน์เป็นตัวอย่าง ฉะนั้น เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราเห็นครูบาอาจารย์ทำแบบนั้น เราก็พยายามทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา

ฉะนั้น นี่พูดถึงวัดผลนะ เขาเขียนมาเอง เขาบอกว่า ให้วัดผล จะทำอย่างไร วัดผลด้วยตัวเอง ความเข้าใจด้วยตัวเองไง

ความเข้าใจด้วยตัวเอง ตัวเองมีวุฒิภาวะแค่ไหน เราก็ดูที่ความสงบของเรา ดูความสงบของเรา ดูอานิสงส์ของเรา ดูชีวิตของเรา ชีวิตของเราดีขึ้น ชีวิตของเราไม่ทุกข์ยากจนเกินไป อย่างอื่นไม่เกี่ยว อย่างอื่นนะ อย่างอื่นมันเป็นเรื่องโลกๆ ถ้าธรรมะๆ ธรรมะเข้ากับหัวใจ ธรรมะเข้ากับความรู้สึก ถ้าชีวิตเราทุกข์น้อยลง ชีวิตเราดีขึ้น ดีขึ้นที่ความสบายใจ ดีขึ้น ไอ้ปัจจัยเครื่องอาศัยมันมาที่หลัง ปัจจัยเครื่องอาศัยอยู่ที่เราแสวงหา

ไม่ใช่ดีขึ้น ดีขึ้นที่ว่า ถ้าชีวิตเราดีขึ้น คือใจเราดีขึ้น ทุกอย่างดีขึ้น แล้วถ้า
ทรัพย์สมบัติมันมาด้วยก็ดี ถ้าพูดถึงถ้าเราดีขึ้น จิตใจเราดีขึ้น อย่างอื่นมันยังขาด
แคลนอยู่ เราทำได้ดีขึ้น ไปแสวงหามันก็แสวงหาได้ง่าย มันมีสติมีปัญญา มันไม่ทุกข์
ร้อนจนเกินไป

ฉะนั้น ถ้าว่าชีวิตดีขึ้นไม่ดีขึ้น ปฏิบัติวัดผล วัดผลที่นี้ เพราะปัจจัยเครื่อง
อาศัยเพื่อดำรงชีวิตร่างกาย จิตใจนี้อาศัยธรรมะ ธรรมโอสธเป็นที่พึ่งอาศัยของหัวใจ
ฉะนั้น วัดผล วัดผลที่ใจ

เวลาหลวงตาท่านไปไหน ท่านบอกไปเอาใจคน เอาใจคนคือจิตใจให้ผ่องแผ้ว
จิตใจให้มีที่เกาะที่ยึด จิตใจให้มีธรรมะเป็นที่พึ่ง มีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ถ้ามีที่พึ่งแล้ว อย่างอื่นตามมาทีหลัง อย่างอื่นตามมาทีหลัง จิตใจ
ของคนประเสริฐ จิตใจของคนมีหลักมีเกณฑ์ อย่างอื่นจะตามมาด้วยความไม่ทุกข์ไม่
ร้อนจนเกินไป ฉะนั้น วัดผลที่หัวใจ เอวัง